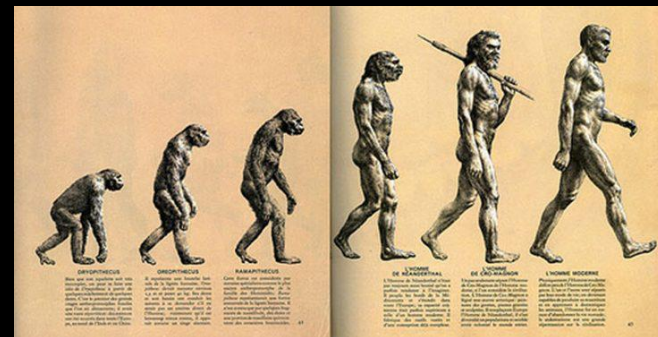

Ewolucja a Pismo Święte - czy da się je uzgodnić?

Dr Michał Chaberek OP

Co mówi nam **Pismo Święte**?

Pismo Św. + Tradycja

1. Stworzenie z niczego (*creatio ex nihilo*).

Rdz 1,1: „Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię”

Atenagoras z Aten (177 r.): „My (chrześcijanie) oddzielamy Boga od materii oraz dowodzimy, że czym innym jest materia, a czym innym Bóg, i że wielka między nimi zachodzi różnica: Bóg bowiem jest niestworzony i wieczny oraz dostrzegalny jedynie dla umysłu i rozumu, materia zaś jest stworzona i zniszczalna”.

Teofil z Antiochii (zm. 183) „Cóż za wielką rzeczą byłoby gdyby Bóg uczynił świat z istniejącej wcześniej materii? ... Nawet ludzki artysta, kiedy otrzyma od kogoś materiały, uczyni z niego, co mu się podoba. Natomiast moc Boga objawia się w tym, że z niczego (*ex nihilo*) czyni cokolwiek zechce”.

Sobór Laterański IV (1215)

Pismo Św. + Tradycja

1. Stworzenie z niczego (*creatio ex nihilo*).

Rdz 1,1: „Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię”

Atenagoras z Aten (177 r.): „My (chrześcijanie) oddzielamy Boga od materii oraz dowodzimy, że czym innym jest materia, a czym innym Bóg, i że wielka między nimi zachodzi różnica: Bóg bowiem jest niestworzony i wieczny oraz dostrzegalny jedynie dla umysłu i rozumu, materia zaś jest stworzona i zniszczalna”.

Teofil z Antiochii (zm. 183) „Cóż za wielką rzeczą byłoby gdyby Bóg uczynił świat z istniejącej wcześniej materii? ... Nawet ludzki artysta, kiedy otrzyma od kogoś materiał, uczyni z niego, co mu się podoba. Natomiast moc Boga objawia się w tym, że z niczego (*ex nihilo*) czyni cokolwiek zechce”.

Sobór Laterański IV (1215)

Pismo Św. + Tradycja

1. Stworzenie z niczego (*creatio ex nihilo*).

Rdz 1,1: „Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię”

Atenagoras z Aten (177 r.): „My (chrześcijanie) oddzielamy Boga od materii oraz dowodzimy, że czym innym jest materia, a czym innym Bóg, i że wielka między nimi zachodzi różnica: Bóg bowiem jest niestworzony i wieczny oraz dostrzegalny jedynie dla umysłu i rozumu, materia zaś jest stworzona i zniszczalna”.

Teofil z Antiochii (zm. 183) „Cóż za wielką rzeczą byłoby gdyby Bóg uczynił świat z istniejącej wcześniej materii? ... Nawet ludzki artysta, kiedy otrzyma od kogoś materiały, uczyni z niego, co mu się podoba. Natomiast moc Boga objawia się w tym, że z niczego (*ex nihilo*) czyni cokolwiek zechce”.

Sobór Laterański IV (1215)

Pismo Św. + Tradycja

1. Stworzenie z niczego (*creatio ex nihilo*).

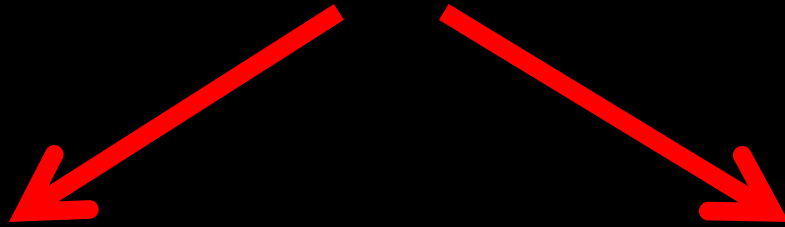
Rdz 1,1: „Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię”

Sobór Laterański IV (1215)

[Bóg] Stwórca wszystkich rzeczy niewidzialnych i widzialnych, duchowych i cielesnych, swoją wszechmocą na początku czasu **stworzył z niczego** stworzenia zarówno duchowe jak i cielesne, to jest anielskie i ziemskie, a następnie stworzył ludzi złożonych niejako z duszy i ciała.

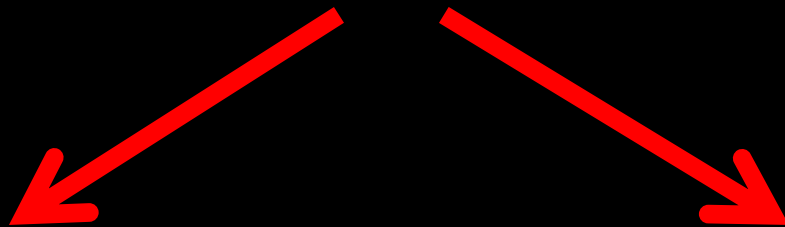
Pismo Św. + Tradycja

2. DZIEŁO **UFORMOWANIA** (*opus formationis*)

Pismo Św. + Tradycja

2. DZIEŁO **UFORMOWANIA** (*opus formationis*)

DZIEŁO **ROZDZIELENIA**
(*opus distinctionis*)

--dni 1-3

DZIEŁO **OZDOBIENIA**
(*opus ornatus*)

--dni 4-6

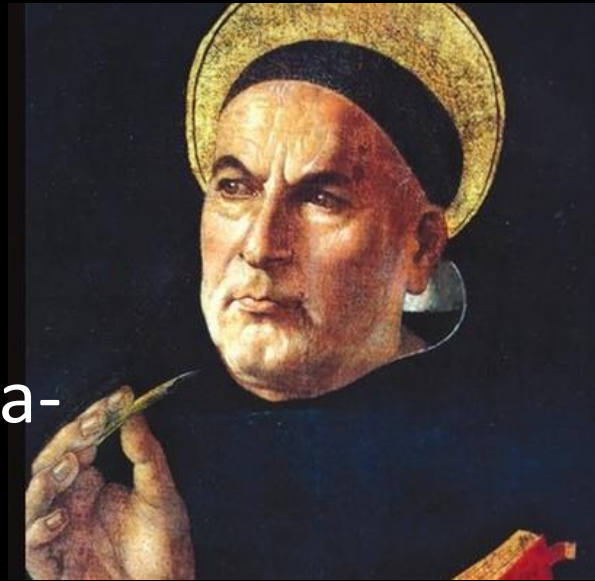

2. DZIEŁO UFORMOWANIA

(opus formationis)

Tomasz z Akwinu:

W pierwszym wytworzeniu stworzeń materialnych nie było żadnego przejścia z możliwości do aktu.

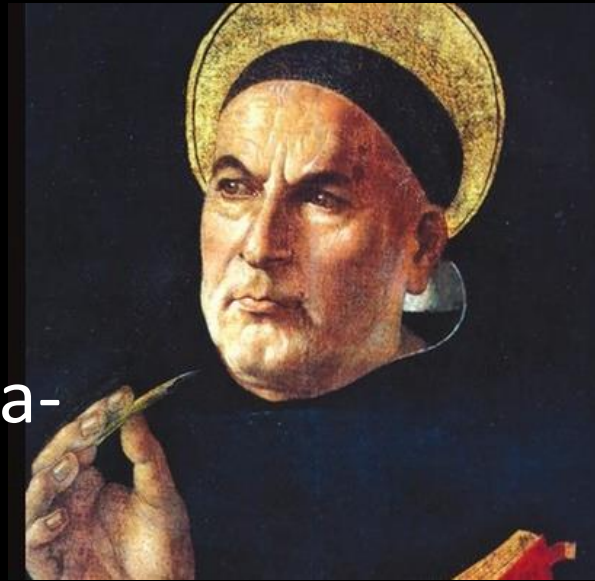
2. DZIEŁO UFORMOWANIA

(opus formationis)

Tomasz z Akwinu:

W pierwszym wytworzeniu stworzeń materialnych nie było żadnego przejścia z możliwości do aktu.

I dlatego **formy cielesne, które ciała przybrały w pierwszym utworzeniu rzeczy zostały wytworzone bezpośrednio przez Boga, gdyż tylko wezwaniu Boga materia jest posłuszna jako swojej właściwej przyczynie.** Aby to wyrazić, Mojżesz poprzedził każde dzieło słowami „Bóg rzekł, niech się stanie ta rzecz lub tamta” i w ten sposób wyjaśnił, że uformowanie rzeczy dokonało się przez słowo Boga (S.Th. I,65,4).

Pismo Św. + Tradycja

3. **Pochodzenie człowieka:** Pierwsi rodzice faktycznie istnieli i zostali stworzeni bezpośrednio przez Boga: Adam z prochu ziemi, Ewa z boku Adama.

Pismo Św. + Tradycja

3. **Pochodzenie człowieka:** Pierwsi rodzice faktycznie istnieli i zostali stworzeni bezpośrednio przez Boga: Adam z prochu ziemi, Ewa z boku Adama.

Analogie wiary:

Cyryl Jerozolimski, Jan Damasceński, Ireneusz, Jan Kasjan, Grzegorz z Nyssy, Grzegorz z Nazjanzu i in.:

Poczęcie Jezusa – ukształtowanie Ewy,

Poczęcie Jezusa – stworzenie Adama,

Zmartwychwstanie – stworzenie Adama

Bóg Ojciec i Syn Boży – Adam i Abel

Trójca Św. – Adam, Abel, Ewa

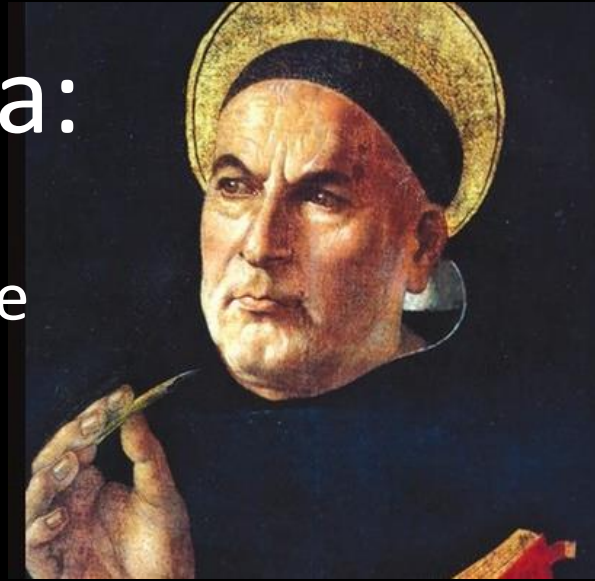
3. Pochodzenie człowieka:

- **Św. Augustyn:** Człowiek, który został ulepiony z mułu ... należy go rozumieć jako prawdziwego człowieka w jego własnej naturze. Należy go uważać za człowieka, który żył określoną ilość lat i wydawszy liczne potomstwo zmarł, podobnie jak umierają inni ludzie, mimo że **nie urodził się tak jak inni z rodziców, ale tak, jak przynależało pierwszemu, który został stworzony z ziemi.** Również raj, w którym umieścił Bóg człowieka, nie może być inaczej pojmowany niż jako pewne miejsce na ziemi, gdzie zamieszkał człowiek ziemski.

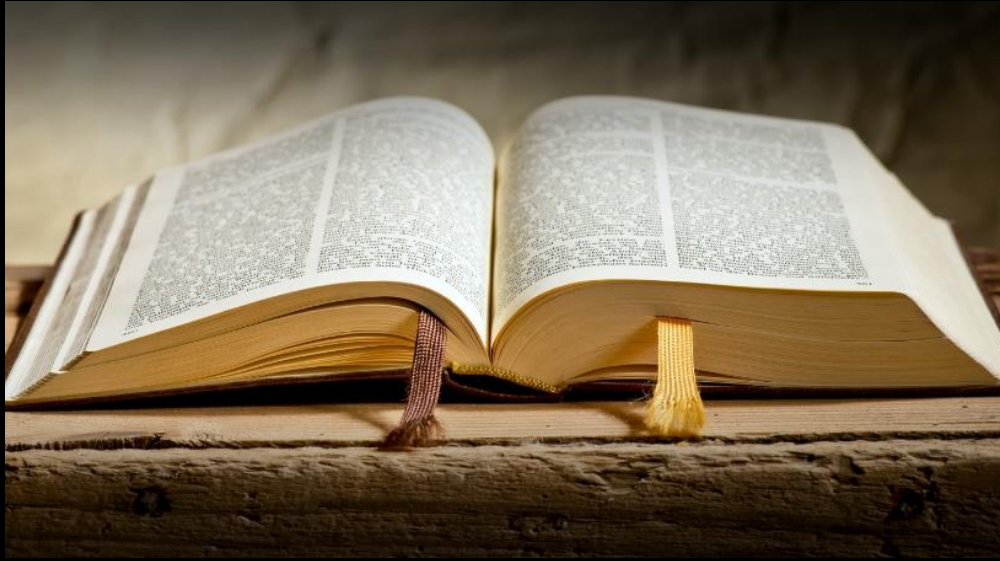

3. Pochodzenie człowieka:

- Pierwsze uformowanie ludzkiego ciała nie mogło dokonać się żadną mocą stworzoną, lecz **bezpośrednio przez Boga**. [...] Bóg, choć jest całkowicie niematerialny, On sam tylko może własną mocą powołać do istnienia materię poprzez stworzenie. Stąd też Jemu tylko przysługuje tworzenie formy w materii, bez pomocy żadnej uprzedniej formy materialnej. [...] A ponieważ jak dotąd nie było jeszcze uformowanego ciała ludzkiego, którego mocą, na drodze rodzenia, mogłoby powstać jakieś drugie ciało tego samego gatunku, było konieczne, aby **pierwsze ciało człowieka zostało utworzone bezpośrednio przez Boga**.

Podsumowanie: Pismo Św. + Tradycja

1. Świat został **stworzony** z niczego na początku.
2. Świat został **uformowany** szczególną Boską mocą (w sposób nadprzyrodzony). Gatunki zostały stworzone osobno.
3. Pierwszy człowiek został **stworzony z prochu ziemi**.

„Teoria ewolucji”

„Czy byłoby zbyt śmiało **wyobrazić sobie**, że w niezmiernie długim czasie, odkąd Ziemia zaczęła istnieć, być może miliony lat zanim zaczęła się historia rodzaju ludzkiego, ... że **wszystkie stałocieplne**

zwierzęta powstały z jednego żywego włókna, które Najwyższa Pierwsza Przyczyna obdarzyła życiem i mocą **nabywania nowych części** [...] [które posiadały] zdolność ciągłego udoskonalania się przez swoje wrodzone działania i przekazywania dalej tych ulepszeń swojemu potomstwu na drodze rodzenia przez całe wieki!”

„Teoria ewolucji”

Jakaś **inna idea** musi więc być wzięta pod uwagę odnośnie do sposobu, w jaki Boski Sprawca postępował przy stworzeniu organizmów.

„Teoria ewolucji”

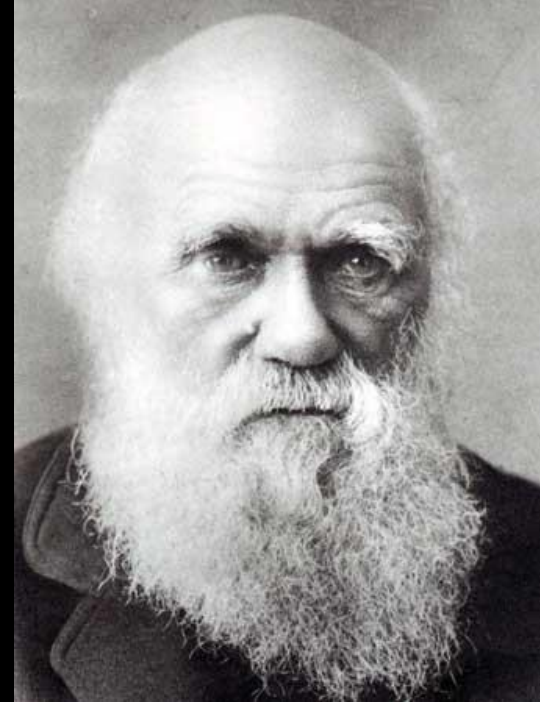
Jakaś **inna idea** musi więc być wzięta pod uwagę odnośnie do sposobu, w jaki Boski Sprawca postępował przy stworzeniu organizmów.

Widzieliśmy przekonujące dowody, że utworzenie globu i tego, co na nim [...], było rezultatem **nie jakiegoś bezpośredniego lub osobistego działania ze strony Bóstwa, lecz praw naturalnych** będących przejawami Jego woli. Co miałyby przeszkadzać naszemu przypuszczeniu, że **stworzenie organizmów jest również rezultatem praw naturalnych będących tak samo wyrazem Jego woli?**”

Robert Chambers, *Vestiges of the Natural History of Creation*, 1844

„Teoria ewolucji”

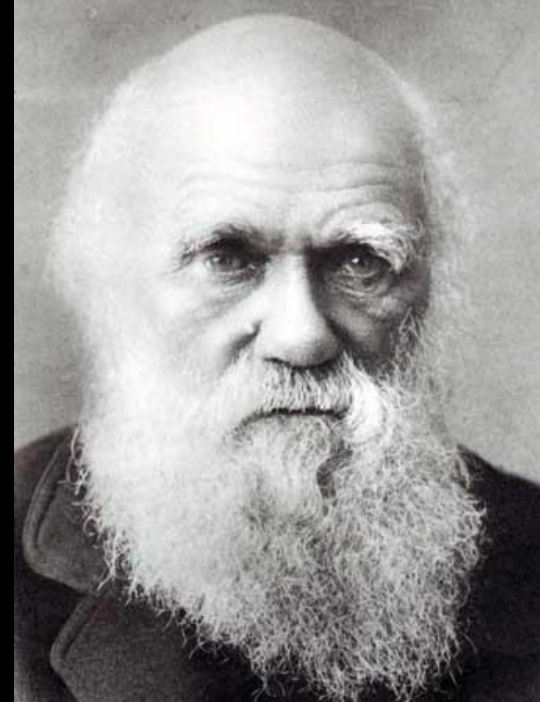
„Kto **wierzy** w **oddzielne i niezliczone akty stworzenia**, ten mógłby powiedzieć, że w takich wypadkach podobało się Stwórcy zastąpić organizm jednego typu przez inny odmiennego typu, ale wydaje mi się, iż byłoby to jedynie skonstatowaniem tego faktu w nieco bardziej wyszukanym stylu.

„Teoria ewolucji”

„Kto wierzy w oddzielne i niezliczone akty stworzenia, ten mógłby powiedzieć, że w takich wypadkach podobało się Stwórcy zastąpić organizm jednego typu przez inny odmiennego typu, ale wydaje mi się, iż byłoby to jedynie skonstatowaniem tego faktu w nieco bardziej wyszukanym stylu.

Kto wierzy w walkę o byt i w zasadę doboru naturalnego, ten przyzna, że wszystkie zwierzęta i rośliny stale dążą do zwiększenia liczebności i dlatego jeżeli któreś z nich zmieni się choćby nieznacznie ... i tym sposobem uzyska przewagę ..., to zajmie miejsce tego mieszkańca”

Zestawienie 1

Opus formationis
--opus distinctionis
--opus ornatus

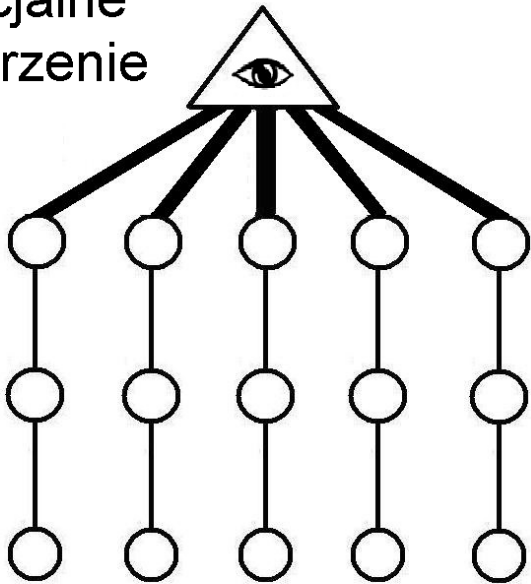

- „**Dobór naturalny**, jeśli jest prawdziwą zasadą, **wyruguje wiarę w ciągłe stwarzanie nowych organizmów** lub też w wielkie i nagłe zmiany w budowie”

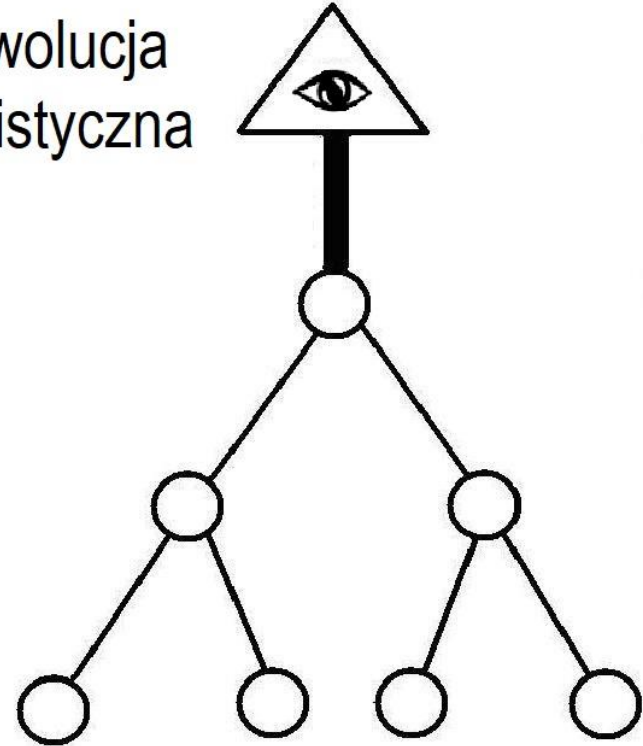
K. Darwin

Zestawienie 2

Specjalne
stworzenie

Ewolucja
teistyczna

Zestawienie 3

Pismo Św. + Tradycja: **Ewolucja (teistyczna):**

- Jest bezpośrednim działaniem Boga

- jest działaniem Boga za pośrednictwem „praw nadanych materii”

Zestawienie 3

Pismo Św. + Tradycja: Ewolucja (teistyczna):

- Jest bezpośrednim działaniem Boga

- Zakończyło się raz na zawsze „szóstego dnia”

- jest działaniem Boga za pośrednictwem „praw nadanych materii”

- Nieustannie trwa

Zestawienie 3

Pismo Św. + Tradycja: Ewolucja (teistyczna):

- Jest bezpośrednim działaniem Boga
- Zakończyło się raz na zawsze „szóstego dnia”
- Nie jest procesem, lecz prostym wyłonieniem bytu
- jest działaniem Boga za pośrednictwem „praw nadanych materii”
- Nieustannie trwa
- Jest „procesem”, w którym Bóg działa jako przyczyna główna.

Sposoby „godzenia”

Pisma Św. z makroewolucją biologiczną

- **Rdz** mówi, tylko tyle, że wszystko pochodzi o Boga (F. Hummelauer, S. Jaki)

Sposoby godzenia

Pisma Św. z makroewolucją biologiczną

- **Rdz** mówi, tylko tyle, że wszystko pochodzi o Boga (F. Hummelauer, S. Jaki)
- **Rdz** to tekst religijny a nie „podręcznik do biologii” (Denis O. Lamoureux)

Sposoby godzenia

Pisma Św. z makroewolucją biologiczną

- **Rdz** mówi, tylko tyle, że wszystko pochodzi o Boga (F. Hummelauer, S. Jaki)
- **Rdz** to tekst religijny a nie „podręcznik do biologii” (Denis O. Lamoureux)
- **Rdz** ma uzasadnić przestrzeganie szabatu (Jaki)

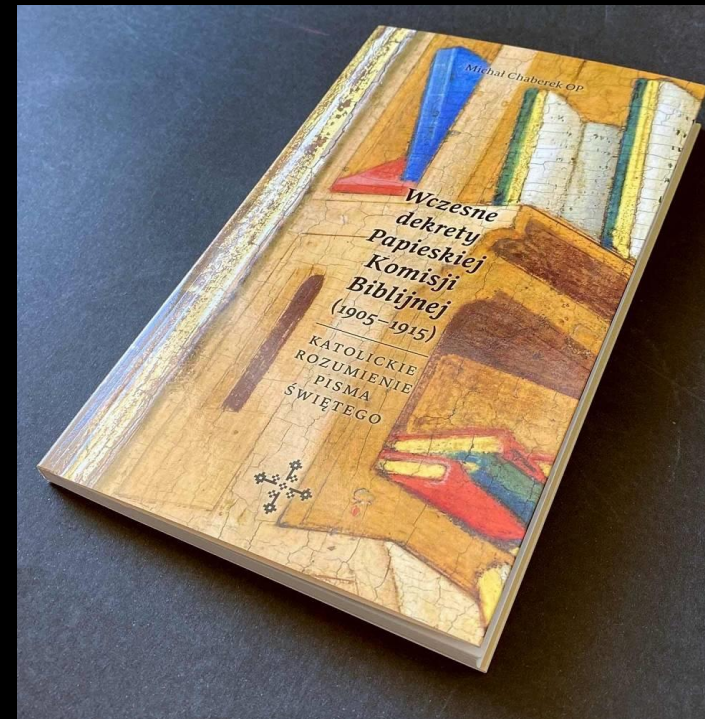
Sposoby godzenia

Pisma Św. z makroewolucją biologiczną

- **Rdz** mówi, tylko tyle, że wszystko pochodzi o Boga (F. Hummelauer, S. Jaki)
- **Rdz** to tekst religijny a nie „podręcznik do biologii” (Denis O. Lamoureux)
- **Rdz** ma uzasadnić przestrzeganie szabatu (Jaki)
- **Rdz** jest zgrabnie ułożonym poematem, hymnem pochwalnym na cześć Boga-Stwórcy (idealizm, poetyzm, liturgizm, alegoryzm)

Papieska Komisja Biblijna, 1909

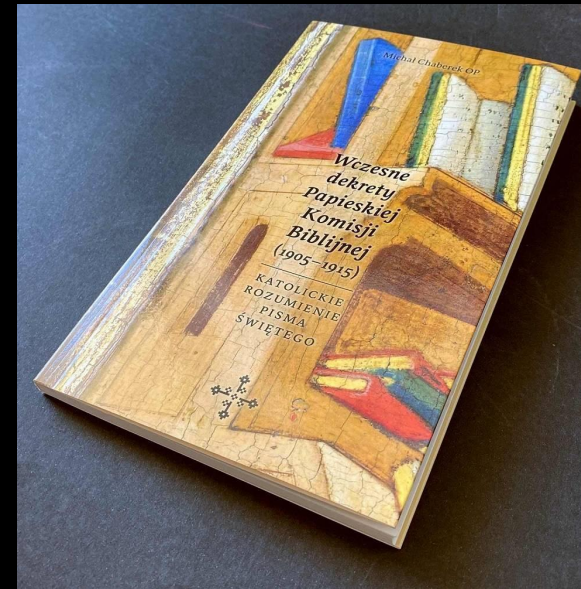
1. Różne „systemy egzegetyczne” mające podważyć historyczność Rdz 1-3 nie mają solidnego fundamentu.
2. Nie można nauczać, że Rdz 1-3 nie zawiera relacji o **prawdziwych wydarzeniach**, to jest, odpowiadających **obiektywnej rzeczywistości i prawdzie historycznej**

Papieska Komisja Biblijna, 1909

3. W szczególności **nie wolno kwestionować historyczności następujących faktów:**

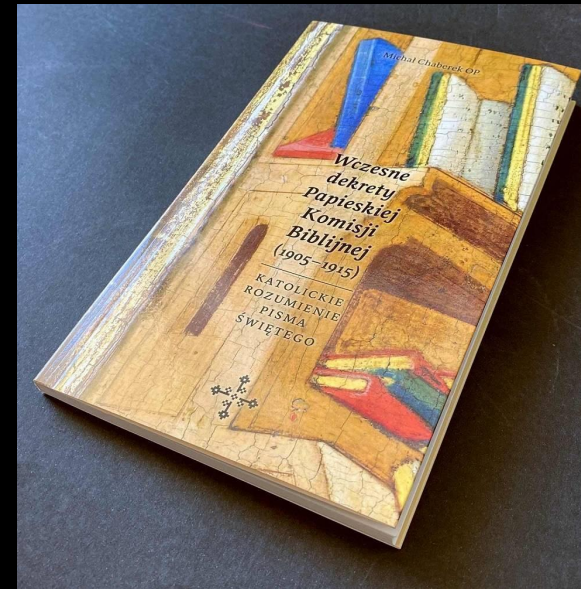
- ukończenie stworzenia całego świata przez Boga na początku czasu,
- specjalne stworzenie człowieka i utworzenie pierwszej kobiety z pierwszego człowieka,
- jedność rodzaju ludzkiego,
- pierwotne szczęście prarodziców w stanie sprawiedliwości, integralności i nieśmiertelności
- przykazanie Boże dane człowiekowi, aby wypróbować jego posłuszeństwo,
- przekroczenie tego Bożego przykazania za namową diabła pod postacią węża,
- wyrzucenie pierwszych rodziców ze stanu pierwotnej niewinności i obietnica przyszłego Odkupiciela

Papieska Komisja Biblijna, 1909

3. W szczególności **nie wolno kwestionować historyczności następujących faktów:**

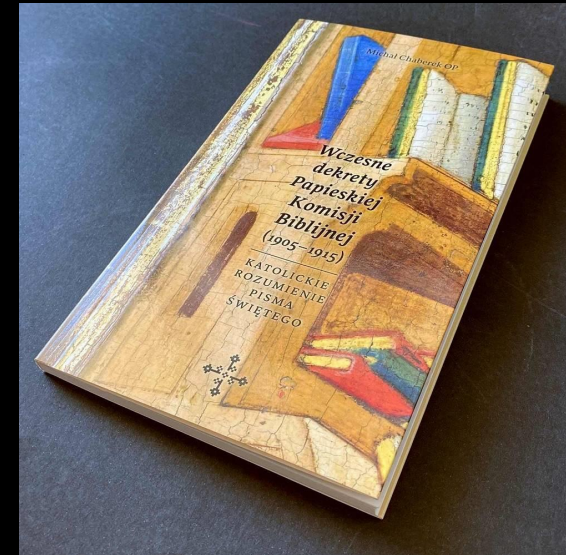
- ukończenie stworzenia całego świata przez Boga na początku czasu,
- specjalne stworzenie człowieka** i utworzenie pierwszej kobiety z pierwszego człowieka,
- jedność rodzaju ludzkiego,
- pierwotne szczęście prarodziców w stanie sprawiedliwości, integralności i nieśmiertelności
- przykazanie Boże dane człowiekowi, aby wypróbować jego posłuszeństwo,
- przekroczenie tego Bożego przykazania za namową diabła pod postacią węża,
- wyrzucenie pierwszych rodziców ze stanu pierwotnej niewinności i obietnica przyszłego Odkupiciela

Papieska Komisja Biblijna, 1909

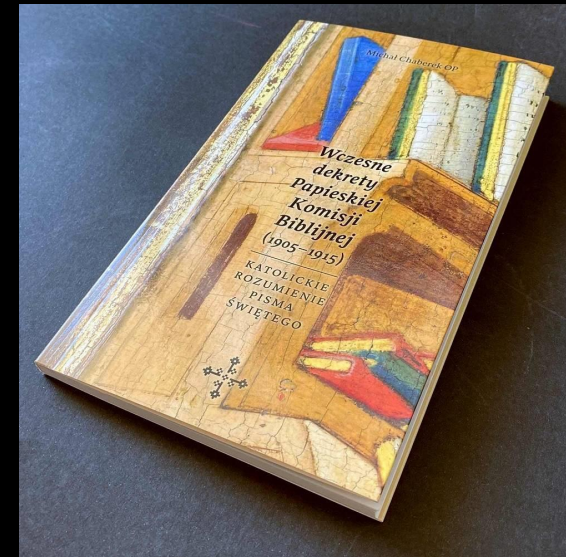
4. Dopuszczalna jest dowolność interpretacji w tych miejscach, co do których Ojcowie Kościoła się różnili.
5. Można przyjąć metaforyczne rozumienie tych słów i fraz, które w sposób oczywisty mają charakter metaforyczny lub antropomorficzny i sam rozum nie pozwala rozumieć ich ściśle.
6. Oprócz sensu historycznego i literalnego można także przyjąć w niektórych miejscach interpretację alegoryczną i prorocką.

Papieska Komisja Biblijna, 1909

7. W opisie stworzenia nie trzeba zawsze szukać wypowiedzi o charakterze ściśle naukowym

8. Słowo *yôm* (dzień) w opisie stworzenia można rozumieć albo w sensie ścisłym, jako **dzień naturalny**, albo w sensie nieścisłym, jako **jakiś [inny] odcinek czasu**

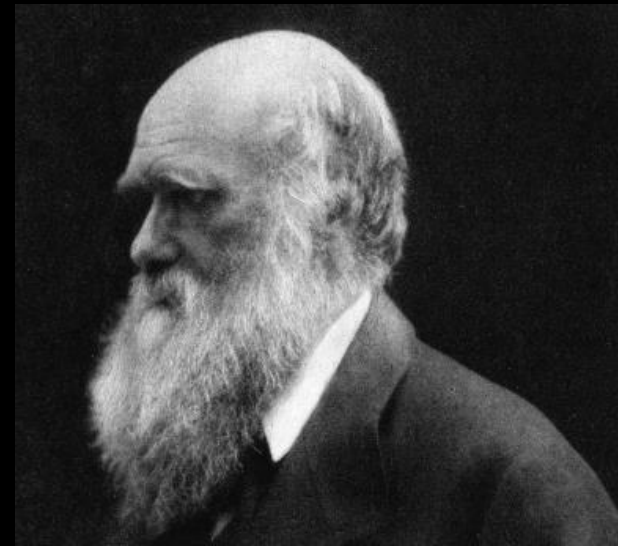
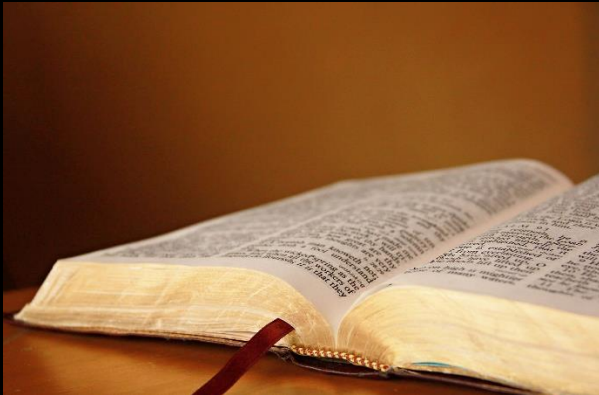

Podsumowanie

(Pismo Św. – sens historyczny – Tradycja)

≈

teoria ewolucji

(Pismo Św. + sens historyczny + Tradycja)

≠

teoria ewolucji

